

Міністерство освіти і науки, молоді і спорту України
Вище професійне училище № 25 м. Хмельницького

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
з вивчення модуля
ЗПК. 8 «Оволодіння навичками набору тексту сліпим десяти
пальцевим методом»
для учнів професії 4144 «Діловод»

Хмельницький, 2019

Навчально-методичний комплекс містить рекомендації щодо вивчення модуля ЗПК. 8 «Оволодіння навичками набору тексту сліпим десяти пальцевим методом» учнями професії «Діловод»

Укладач: Мирошникова В.В., викладач спецдисциплін ВПУ № 25
м. Хмельницького

Розглянуто та схвалено на засіданні циклової (предметної) комісії
Протокол № 1 від „30” серпня 2019 року.

Анотація

з предмета «Основи набору тексту»

Мета та завдання дисципліни

Формування стійких знань, умінь та навичок учнів у швидкості набору тексту.

Висока швидкість набору текстів необхідна всім, хто часто звертається до друку на комп'ютері – як в особистих цілях, так в навчальній і професійній діяльності.

Програма предмету «Основи набору тексту» передбачає освоєння "сліпого десятипальцевого методу друку". У процесі вивчення курсу учні освоюють теорію і техніку письма, навчаються швидко і безпомилково друкувати, грамотно складати і оформляти різну службову документацію.

Даний метод друку дозволяє писати з більшою продуктивністю, меншим числом друкарських помилок і при значно меншій стомлюваності. Зір друкуючого зайнятий тільки читанням оригіналу і не розсіюється на читання букв клавіатури, а точні ритмічні рухи пальців відбуваються рефлексивно під час друку не тільки окремих букв, але і самих вживаних буквених поєднань.

ЗПК.8 «Оволодіння навичками набору тексту сліпим десятипальцевим методом» розрахований на 8 годин, які тісно взаємопов'язані між собою. Подана послідовність забезпечує найбільш результативне вивчення даного модуля.

**Навчальний план і програма
з предмета «Основи набору тексту»**

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Всього	З них на лабораторно- практичні роботи
1.	Правила руху пальців на клавішах клавіатури, способи друкування складних знаків, правила друкування розділових знаків, дужок, лапок, дефісу, тире написання арабських цифр, простих та десяткових дробів, буквено-цифрових позначень, кількісних та порядкових числівників, цифр з графічним позначенням номера, параграфа, процентів, градусів, хвилин, секунд..	2	
2.	Лабораторно-практична робота №1. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом.	2	2
3.	Лабораторно-практична робота №2. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом.	2	2
4.	Лабораторно-практична робота №3. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом.	2	2
Всього годин:		8	6

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заст. директора з НВР

_____ Кочаток Н.Д.

“ ____ ” _____ 2020 р.

Модульний поурочно-тематичний план
з предмета «Основи набору тексту»
професії „Діловод”
на 2020-2021 н.р.

Код модуля	Назва модуля	№ п/п	К-ть год.	Тема уроку
ЗПК.8	<i>Оволодіння навичками набору тексту сліпим десяти пальцевим методом</i>	1-2	2	Правила руху пальців на клавішах клавіатури, способи друкування складних знаків, правила друкування розділових знаків, дужок, лапок, дефісу, тире написання арабських цифр, простих та десяткових дробів, буквено-цифрових позначень, кількісних та порядкових числівників, цифр з графічним позначенням номера, параграфа, процентів, градусів, хвилин, секунд.
		3-4	2	Лабораторно-практична робота №1. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом.
		5-6	2	Лабораторно-практична робота №2. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом.
		7-8	2	Лабораторно-практична робота №3. Друк текстів документів сліпим десятипальцевим методом. Контрольна робота. Залікове заняття.
	Всього		8	

Викладач

В.В. Мирошникова

Розглянуто на засіданні циклової (предметної) комісії зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справи» та професій «Діловод. Адміністратор. Касир», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення»)

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2020 р.

Голова комісії _____ І.О. Грушецька

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Тема: Правила руху пальців на клавішах клавіатури, способи друкування складних знаків, правила друкування розділових знаків, дужок, лапок, дефісу, тире написання арабських цифр, простих та десяткових дробів, буквено-цифрових позначень, кількісних та порядкових числівників, цифр з графічним позначенням номера, параграфа, процентів, градусів, хвилин, секунд.

Навчання сліпому методу

У зв'язку з широким розповсюдженням комп'ютерних технологій необхідним стає робота на клавіатурі. Навчання ж сліпому методу вже менш, ніж за місяць щоденних півгодинних тренувань дозволяє набирати текст «усліпу». Таким чином, не витративши навіть двадцяти чотирьох годин чистого часу, людина набуває уміння, яке за все життя заощадить йому масу часу і дозволить отримувати задоволення від роботи на клавіатурі.

При сліпому методі друкування основний наголос робиться на тактильні відчуття пальців рук і м'язову пам'ять, а не на зір.

При навчанні сліпому методу краще використовувати «порожню» клавіатуру (таку, як, наприклад, Das Keyboard) і при цьому мати в полі зору (на стіні або на екрані монітора) добре видиме зображення клавіатури. Таким чином формується відчуття клавіш і відвикання дивитися на клавіатуру. Саме головне при навчанні сліпому методу - запам'ятати розташування клавіш. В першу чергу необхідно добре запам'ятати розташування домашнього ряду та положення на ньому вказівних пальців. Після кожного натискання вказівні пальці обов'язково повинні повертатися в початкове положення, тобто на домашній ряд.

Технології навчання сліпого машинопису до активного розвитку Інтернету і появи величезної кількості програмного забезпечення в широкому доступі в основному включали відробіток ударів по клавішах, набивання комбінацій, що часто зустрічаються, в звичайному текстовому редакторі (до речі, ці вправи

зберігають свою актуальність і сьогодні), а отримання базового навику сліпого друку було доступне в основному тільки через відвідувачів курсів сліпого машинопису і навчанню з викладачем. сьогодні ж на допомогу бажаючим навчатися цій техніці розроблена достатньо велика кількість навчальних матеріалів і викладено в Інтернет, використовуючи які цілком можна навчитися сліпому машинопису самостійно. Більш того, навряд чи хоч би одні курси здатні охопити все різноманіття підходів до навчання, яке можна реалізувати, користуючись матеріалами Інтернету.

Постановка рук і відпрацювання удару

При роботі на ПК дуже важливо правильно сидіти. Стілець повинен бути правильно відрегульований по висоті. Сидіть прямо, не торкаючись спинки стільця. Ноги тримаєте під столом одну біля іншої; не рекомендується їх витягати вперед або ховати під стілець. Плечі не напружуйте. Руки від плечового до ліктьового суглоба повинні бути вільно опущеними вниз і йти паралельно тулубу. Кисті рук не повинні торкатися клавіатури, лікті злегка торкаються тулуба. В ліктьовому суглобі їх згинають приблизно під кутом 90°. Передпліччя направляють до центру клавіатури, пальці вільно опускають на клавіші, кисті підтягають до центру. Кисті, передпліччя і лікоть повинні знаходитися на одному рівні з клавіатурою. Передні краї клавіатури і столу повинні співпадати.

Послідовність постановки рук і пальців на клавіатурі ПК:

1. Зігніть руки в лікті, витягніть кисті вперед долонями вниз.
2. З'єднайте кисті, стикаючись вказівними пальцями, великі пальці опущені в низ.
3. Перші дві фаланги пальців опустіть вниз, злегка зігнувши їх.
4. Розведіть кисті в сторони, залишивши між вказівними пальцями відстань, рівну 4 см.

5. Опустіть руки на клавіатуру (вказівний лівий палець потрапить на клавішу А, а вказівний правий палець — на клавішу О; дані клавіші мають виступ, що дозволяє контролювати правильність розташування рук).

Якщо рекомендації виконані правильно, то всі пальці встануть на основну позицію, торкаючись кінчиками середини відведених їм клавіш. При постановці на основну позицію пальці рук повинні бути злегка зігнутими, інакше рука тримає круглий предмет. Зазвичай при друкуванні наосліп розташування восьми пальців (крім великих над пробілом) утворюють один ряд уздовж середини клавіатури, так званий домашній ряд. Більшість комп'ютерних клавіатур мають виступи у вигляді крапок або ліній на тих клавішах, де повинні знаходитися вказівні пальці (F/J в англійській розкладці QWERTY, та A/O в українській розкладці). Таким чином, людина яка друкує текст, може на дотик визначити правильне розташування пальців над домашнім рядом. Посадка за ПК і правильність розташування руки приведені на рис. 1. та на рис. 2 відповідно.

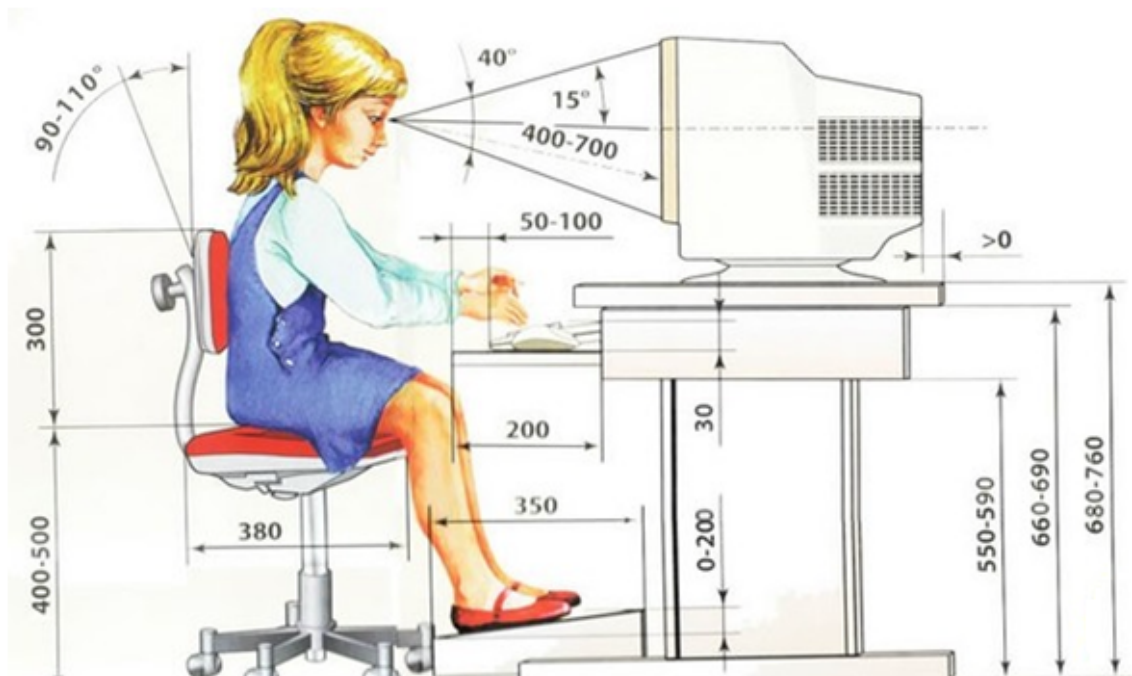

Рис. 1 Правильна посадка за ПК

При відробітку перших ударів по клавішах не забувайте про положення ліктів. Не слід дуже сильно притискувати їх до тулуба або далеко відводити в сторони. Від плеча руки повинні бути вільно опущеними вниз, інакше кисті приймуть неправильне положення на клавіатурі.

Рис. 2 Правильне розташування пальців на клавіатурі

Ритм письма та його значення для швидкості

Ритм письма — це чергування ударів по клавішах через рівномірні проміжки часу. Чим коротше проміжки між ударами, тим вища швидкість письма.

Для вироблення ритмічного письма застосовується ритмічне тренування, що входить в систему вправ по відробітку правильних ударів по клавішам і рухів пальців рук. Удари по клавішах повинні бути уривистими і несильними, але різкими, без затримки пальця на клавіші; рух пальців до клавіш відповідної зони — точними. Удар виконується подушечками пальців, в ньому беруть участь і грона рук. При друці руку піднімають над клавіатурою приблизно на

1-2 см, а потім швидко і енергійно ударяють по потрібній клавіші і повертають палець на вихідну позицію. Сила удару повинна бути достатньою для досягнення уривистості удару.

Нормативна швидкість друкування для операторів комп'ютерного набору наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Нормативна швидкість друкування текстової та символної інформації для операторів комп'ютерного набору

Текстова інформація		Символьна інформація	
Символів/х в	Оці нка	Символів/х в	Оці нка
>100	12	>70	12
93-100	11	63-870	11
87-92	10	57-62	10
80-86	9	50-56	9
73-79	8	43-49	8
67-72	7	37-42	7
60-66	6	30-36	6
53-59	5	23-29	5
47-52	4	17-22	4
40-46	3	10-16	3
33-39	2	5-9	2
<33	1	<5	1

З перших уроків необхідно домагатися незалежних рухів пальців, тобто коли один палець виконує удар і напружений, інші розслаблені.

На першому етапі краще промовляти в думці ті букви, які ви збираєтеся друкувати. Нормальною швидкістю письма на початкових стадіях процесу

навчання слід рахувати 50-70 знаків в хвилину, надалі вона зростає, досягаючи 200-300 знаків в хвилину. Кожний урок повинен тривати не менше 30 хвилин.

Автоматизм руху пальців виробляється в результаті тривалого тренування. Сліпий метод друкування можна вважати освоєним тільки тоді, коли оператор перестає контролювати рух пальців на клавіатурі. Швидкість друку при сліпому методі зростає в півтора-два рази, поліпшується якість. Працюючи по сліпому десятипальцевому методу, можна досягти рекордної швидкості, в ідеалі — до 500 ударів в хвилину.

ПОРАДА

Не женіться за швидкістю, звертайте особливу увагу на безпомилковість письма. Швидкість письма легко збільшити в процесі повсякденної роботи, після того, як ви вже освоїли клавіатуру в повному об'ємі.

Гімнастика за комп'ютером

Цю гімнастику можна виконувати як вдома, так і на роботі, прямо не відходячи від комп'ютера. Для цього потрібно виконувати щодня декілька нескладних вправ, які не займуть у вас багато часу і фізичних зусиль.

Фізичні вправи виробничої гімнастики рекомендується проводити в період регламентованих перерв, прямо на робочому місці, вимкнувши ПК і відкривши вікно.

Основний ряд клавіатури

Вивчення руху пальців на клавішах основного ряду клавіатури

На першому етапі вивчення клавіатури необхідно вивчити букви основного ряду, виробити автоматизм рухів і добитися рухливості пальців. При цьому особливу увагу слід звертати на якість письма. Як ви пам'ятаєте, основний ряд клавіатури включає букви: ф і в а п р о л д ж є (рис. 3).

Рис. 3 Основний ряд клавіатури

У вихідній позиції вказівні пальці повинні знаходитися над клавішами а і о відповідно, на більшій частині клавіатур ці клавіші мають виступ, що допомагає знаходити їх усліпу. Всі останні пальці природним чином виявляються на «своїх місцях».

ПОРАДА

Для кращого запам'ятовування і прискорення процесу автоматизації рухів і безпомилкового друку букви цього ряду вивчають в наступній послідовності: о ф л і а ж в д п р є.

Початкова позиція рук - основний ряд клавіатури (другий знизу). Пальці на основному ряду розташовуються таким чином:

Ліва рука

А(f) - вказівний палець

В(D) - середній палець

І (S)- безіменний палець

Ф(А) - мізинець

Права рука

О(І) - вказівний палець

Л(К) - середній палець

Д(Л) - безіменний палець

Ж(;) - мізинець

Великі пальці обох рук знаходяться на проміжній клавіші

Відпрацювання навичок правильного удару по клавішах

Всі рухи виконуються «усліпу», дивитися в цей час слід на текст. Чіткість виконання ударів по клавішах підтримується рахунком команд. Відпрацьовуючи перші рухи, про себе необхідно проговорювати команди (підйом, удар, відскік на основну позицію), потім перейти до рахунку - раз, два, три. При цьому промовляти про себе друковані букви не рекомендується, оскільки це гальмує розвиток автоматизму рухів пальців надалі.

Відпрацювання удару по клавішах за рахунком:

1. Раз — підйом над основною позицією і виділення ударяючого пальця.
2. Два — удар по клавіші вказівним (або будь-яким іншим) пальцем з підйомом останніх вгору.
3. Три — відскік після удару. Пальці виходять на основну позицію.

Головне:

- ✓ Помах кистю над основною позицією клавіатури з підйомом на 1-1,5 см і одночасним виділенням ударяючого пальця.
- ✓ Кидок кистю вертикально вниз, удар пальцем по клавіші і одночасний підйом всіх вільних пальців вгору. Удар проводиться кистю руки, потрібний палець висувається вниз
- ✓ Повернення всіх пальців на основну позицію. Пальці збираються разом і кінчиками злегка торкаються клавіш.
- ✓ Удар по клавішах - короткий і уривчастий, як ніби ви доторкаєтеся до гарячої праски.
- ✓ Кисть руки повинна здійснювати над основною позицією клавіатури строго вертикальні рухи, інакше пальці можуть втратити основну позицію при поверненні на місце після удару.

- ✓ Кисть обов'язково висить над клавіатурою, класти руки на стіл не можна.
- ✓ Пальці кисті знаходяться "в купці", практично стикаються один з одним.
- ✓ Пальці знаходяться перпендикулярно клавіатурі (уявляйте пожмаканий аркуш паперу в руці).
- ✓ Пробіл натискається великим пальцем руки.
- ✓ У процесі навчання сліпому методу письма дивитися на клавіші неприпустимо.

ПОРАДА

Зсув кисті убік або вперед-назад у момент підготовки до удару може привести до появи помилок.

Для полегшення запам'ятовування букв основної позиції на початку спробуйте потренуватися, імітуючи рухи пальців до потрібної клавіші.

Клавіша для пропусків між словами

Аби навчитися упевнено ставити руки на клавіатурі, рекомендується кілька разів виконати наступні рухи: покласти руки на коліна і знов поставити на основну позицію. При цьому слід кожного разу робити перевірочні рухи вказівними пальцями і мізинцем лівої руки. Удар по клавіші пропуску виконується ребром великого пальця вільної руки, що не приймала участі в останньому ударі. Під час удару всі пальці злегка підводяться над основною позицією. Удар має бути несильним, без натиску, але різким. Після цього великий палець повертається у вихідне положення — над клавішею пропуску, останні — над основною позицією.

Друкування окремих слів

Починати вправлятися на сполучення букв і слова можна і потрібно відразу ж, як тільки це дозволить запас вивчених букв. Але паралельно - необхідно продовжувати тренувати розрізнені букви. Це, обов'язкова умова успіху. Навіть наприкінці курсу. Навіть після десятків років практики!!! (Це не перебільшення.

Дотепер, у випадках коли раптом буде потрібно потренувати швидкість і якість, потрібно дуже повільно вчити розрізнені букви, насамперед - основну позицію).

Якщо ж, замість відпрацювання букв, "скоріше переходити" до слів і сполучень букв, то можна заробити собі стійкі помилки на довгий час уперед! Все одно як протоптувати стежину. Бігаючи в різні сторони, чіткої стежини не прокладеш. (Тут "стежина" - майже не метафора. Адже в голові формуються і закріплюються реальні нейронні зв'язки).

Вправи для відпрацювання рівномірного ритму ударів і автоматизму руху пальців по клавішах основного ряду

Перед початком пропонується виконати наступну вправу.

1. Поставте кисті рук на основну позицію (можна дивитися на клавіатуру). Пальці повинні ледве торкатися клавіш. Кисті рук утворюють пряму лінію з передпліччями. Ні в якому разі не можна класти руки на стіл. Вони повинні висіти над клавіатурою, тому що в процесі роботи руки будуть переміщатися. Пальці, по-можливості, повинні розташовуватися перпендикулярно поверхні клавіш. Форма кисті - округла (ніби тримаєте яблуко).

~ 2. Тепер, коли Ви виконали усі вищевикладені умови, - закрийте очі. Посидьте кілька секунд, відчуйте клавіатуру. Потім заберіть руки і, не відкриваючи очей, постарайтеся

Верхній ряд клавіатури

Вивчення руху пальців по клавішам верхнього (третього знизу) ряду клавіатури

Третій (верхній) ряд клавіатури включає букви: *й ц у к е н г ш щ з х ъ*. Відпрацювання рухів пальців до клавіш верхнього ряду проводиться з основної позиції: *ф і в а п р о л д ж є*.

Навантаження на пальці розподіляється таким чином:

- ліва рука: вказівний палець ударяє по клавішах *к* та *е*, середній — *у*, безіменний — *ц*, мізинець — *й*;
- права рука: вказівний палець ударяє по клавішах *н* та *г*, середній — *ш*, безіменний — *щ*, мізинець — *з*, *х*, *ї*.

ПОРАДА

При вивченні верхнього ряду клавіатури букви опрацьовуються в наступній послідовності: г у х к ш е з ц н й щ ї. Заздалегідь необхідно вивчити розташування букв і розподіл пальців по клавішах третього ряду.

Практичні вправи для відпрацювання автоматизму і рівномірного руху пальців на двох рядах клавіатури – основному і верхньому

Правила виконання удару по клавішах верхнього ряду:

- 1) Руки знаходяться на основній позиції другого ряду. Підйом над основною позицією на 1,5 см з висуненням ударяючого пальця вперед і вгору.
- 2) Удар виконується подушечкою пальця. При цьому рука не повинна зміщуватися вперед, щоб при поверненні назад не втратити основну позицію. Удари по клавішах третього ряду виконуються за рахунок випрямлення пальців, але без зсуву кисті вперед-вгору і в сторони.
- 3) Після удару по клавіші пальці збираються разом над основною позицією.
- 4) Непрацююча рука під час удару повинна знаходитися над основною позицією.

Перш ніж приступити до відпрацювання удару, необхідно зробити декілька пробних рухів пальцем, щоб запам'ятати місце розташування потрібної букви, останні пальці з основної позиції не знімати. Щоб запам'ятати, де знаходяться необхідні клавіші, повторіть імітуючи удари 10 разів.

Нижній ряд клавіатури

Вивчення руху пальців до клавішів нижнього ряду клавіатури

Нижній ряд клавіатури включає букви *я ч с м и т ь б ю та . (крапка)*.

Удари по клавішах нижнього ряду виконуються з основної позиції. Перш ніж приступити до відпрацювання удару по клавішах нижнього ряду, потрібно вивчити напрями рухів пальців, запам'ятати відстань до клавіші і напряму удару. Для цього кожним пальцем зробіть декілька рухів, що імітують удар, а потім пропрацюйте удари. Удари по клавішах нижнього ряду виконуються опущеним вниз під долоню пальцем.

Навантаження на пальці розподіляється таким чином:

- ліва рука: вказівний палець ударяє по клавішах *м та и*, середній — *с*, безіменний — *ч*, мізинець — *я*;
- права рука: вказівний палець ударяє по клавішах *т та ь*, середній — *б*, безіменний — *ю*, мізинець — *. (крапка)*.

Практичні вправи для відпрацювання рівномірного удару на трьох рядах клавіатури

1. Пальці рук повинні знаходитися на основній позиції з виділенням вниз ударяючого пальця.
2. Удар виконується чітко, уривчасто, кінчиком пальця. Після удару — відскік і повернення на основну позицію.
3. Непрацююча рука у момент удару знаходиться на основній позиції.
4. Клавіші першого ряду вивчають в наступній послідовності: *м б я ю т с и . ч ь*.

Четвертий ряд клавіатури

Вивчення руху пальців до клавішів четвертого (знизу) ряду клавіатури

Арабські цифри розташовані в четвертому ряду клавіатури, обслуговуються під час друку пальцями відповідної зони:

- *лівою рукою*: мізинцем ударяють по клавіші Ї та 1, безіменним — 2, середнім — 3, вказівним — 4 і 5;
- *правою рукою*: вказівним ударяють по клавішах 6 та 7, середнім — 8, безіменним — 9, мізинцем — 0, (дефіс), = та /.

ПОРАДА

При написанні багатозначних чисел раціонально переносити руки на четвертий ряд клавіатури і пальці розташовувати відповідно до схеми.

Способи друкування складних знаків

Ці знаки, як правило, зустрічаються в тексті лише у поєднанні з буквеними і цифровими позначеннями, наприклад: № 10, 100%. Приведемо їх в порядку розташування на клавіатурі: знак оклику !, лапки «», номер №, крапка з комою ;, відсотки %, двокрапка :, знак запитання ?, зірочка *, дужки (), нижнє підкреслення _, дефіс -, плюс +, знак рівності =.

Правила допущення значків при написанні розділових знаків, дужок, лапок, дефісу, тире

Основні правила написання пробілів:

- Не допускається наявність двох і більше пробілів поспіль.
- Перед одинарними розділовими знаками (крапка, кома, знаки запитання й оклику, три крапки і т.д.) пробіл не ставиться. Після розділового знака пробіл ставиться обов'язково, якщо це не кінець абзацу.
- У парних знаках пунктуації (лапки, дужки) пробіл ставиться перед відкриваючим знаком і після закриваючого. Після відкриваючого і перед закриваючим знаками пробіл не ставиться.

- Прізвище від ініціалів відділяється нерозривним пропуском (для написання нерозривного пробілу використовується поєднання клавіш Ctrl + Shift + клавіша пробілу). Ініціали один від одного пробілом не відокремлюються.

- Не розділяються пробілом скорочення типу "і т.д., і т.п.", показники ступеня, підрядкові індекси і математичні знаки.

- Не відокремлюються від попереднього числа знак %, °.

- Не відокремлюються показник ступеня.

- Перед одиницями вимірювання та після знаків №, §, © ставиться нерозривний пробіл.

Пробіл ставиться:

- після коми, крапки (в тому числі і позначає скорочення та ініціали), крапки з комою, двокрапки, питального або знака оклику, трьома крапками (крім крапок з початку речення);

- перед трьома крапками на початку речення;

- із зовнішнього боку дужок і лапок;

- з обох боків тире, за винятком тире між цифровими позначеннями невід'ємних цілих чисел

Пробіл не ставиться:

- перед комою, крапкою, крапкою з комою, двокрапкою, знаки запитання й оклику, трьома крапками (крім трьох крапок, що стоять на початку речення);

- після крапки, що стоїть на початку речення;

- з внутрішньої сторони дужок і лапок;

Велика літера

Практичні вправи для відпрацювання навичок одночасного натиску на клавіші Shift з ударом по буквених клавішах

Клавіші верхнього регістра розташовані на рівні першого ряду справа і зліва. Застосовуються при написанні прописних (заголовних) букв і деяких розділових знаків (наприклад, коми).

Клавіші верхнього регістра **Shift** натискають мізинцями лівої і правої руки. Ці клавіші приводяться в дію натиском (а не ударом) із затримкою в нижньому положенні до тих пір, поки прописна буква або знак не буде надрукована. Якщо прописну букву пишуть лівою рукою, то клавішу верхнього регістра натискають мізинцем правої руки, і навпаки.

Рух до клавіш верхнього регістра виконується в наступній послідовності: кисть піднімають над основною позицією, мізинець відводять у бік клавіші верхнього регістра. Останні пальці розкриваються і знаходяться над основною позицією в повітрі.

ПОРАДА

Розділові знаки «крапка» і «кома» розташовані з правого боку четвертого ряду в зоні мізинця правої руки. При одночасному натисненні клавіш Shift і «крапка» друкуватиметься «кома».

Перед знаками «.» і «,» (крапка і кома) пропуск не роблять, але після них пропуск обов'язковий.

ПОРАДА

Якщо необхідно створити заголовок або набрати частину тексту прописними буквами, то користуються замком верхнього регістра Caps Lock. Клавіша Caps Lock знаходиться зліва на рівні основного ряду, обслуговується мізинцем лівої руки. Закривають замок простим одиночним натисненням. Після того, як слово або група прописних букв буде набрано, його закривають простим одиночним натисненням мізинця лівої руки.

Цифри арабські та римські

Для позначення дії додавання на клавіатурі існує знак «+», який вводиться за допомогою верхнього регістру. Знак «=» знаходиться на цій же клавіші, але друкується на нижньому регістрі.

Для знаку множення найкраще використовувати клавішу «*» на нижньому регістрі. Знак віднімання набирається ударом мізинця по клавіші «-». Знак ділення «:» набирається ударом мізинця по відповідній клавіші на верхньому регістрі.

На клавіатурі для набору римських цифр немає спеціальних знаків. При їх написанні використовують велику літеру англійського алфавіту V та літери українського алфавіту І та Х.

Вивчення правил написання арабських цифр

Під час друкування цифр використовуються клавіші верхнього регістру. Цифри від слів відділяються пробілом.

Арабські цифри використовуються у таких випадках:

- якщо позначають одиниці виміру (5 т, 20 см та ін.);
- порядкові числівники, які позначають арабськими цифрами, обов'язково пишуться із закінченням (учень 4-го класу);
- при переліку порядкових числівників закінчення ставиться лише в останньому (вивчити 1, 2, 3-й параграфи);
- складні слова також можна писати за допомогою цифр (100- метровий);
- багатозначні числа розбиваються пробілом (2 150);
- числівники, які не мають буквеного позначення одиниць виміру або означають часові періоди, пишуться словами;
- у текстах художньої літератури числівники, як правило, пишуться прописом.

На клавіатурі немає спеціальних знаків для друку римських цифр. Тому для цього використовують великі літери:

1 – I	5 – V	9 – IX	500 – D
2 – II	6 – VI	10 – X	1 000 – M

3 – III	7 – VII	50 – L	
4 – IV	8 – VIII	100 – C	

Прості та десяткові дроби

Десяткові дроби. Вони пишуться зливо. Після коми інтервал не робиться. При перерахуванні десятих дробів рекомендується відокремлювати їх один від одного крапкою з комою.

Прості дроби пишуться через косу риску в одну лінію. Пробіл між чисельником і знаменником не роблять. Наприклад: $4/5$; $2/3$; $1/4$

Буквено-цифрове позначення

Дати можна писати арабськими цифрами зі словами, наприклад: 25 лютого 1968 року, 1 травня 1967 року, 7 листопада 1968 року. Можна писати арабськими і римськими цифрами через косу дужку $2/IV$ і точку - $2.IV$ або суцільно арабськими цифрами, але тільки через точку - 2.4 , інакше вийде проста дріб. Число місяця пишеться тільки арабськими цифрами $22/IV$ 1870 р. У тексті, де мова йде про минулі тисячоліттях та сторіччях - тисячоліття, століття, десятки і одиниці років треба писати повністю. Якщо в поточних документах, які не мають особливої цінності, де вже вказано рік повністю, то у всіх інших датах цього ж документа його можна писати скорочено, наприклад $5./VI$ 68 р.

Кількісні та порядкові числівники: математичні, хімічні, астрономічні та інші однорядкові формули

Міри ваги і довжини можна писати скорочено без крапок. Наприклад: 10 кг, 5 г.

Якщо одиниці виміру зустрічаються в тексті без цифри, їх треба писати повністю (грамів, кілограмів, тонн, центнерів).

Міри площі і об'єму можна писати двома способами. Наприклад: 1 кв. км або 1 км^2 , 1 куб. м або 1 м^3 .

Для кращого запам'ятовування, прискорення процесу автоматизації рухів і безпомилковості набору букв цього ряду вивчають у такій послідовності: о ф л і а ж в д п о є.

[illegible]

аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ ;
аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ аЖ ;

ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода
ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода ода

ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ
ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ ДВА ЛОВ

Вправа 4.

Набрати кожне слово по два рядки через один інтервал. Кожне нове слово відокремити двома інтервалами.

*плід жало ложка орли доли алое води чекала спрага вичавив провал
фарфор оправа провід підвал правда ворожнеча лаври пропажа
водоспад проводи продовжував проводжав водопровід*

Букви П, Р, Е основного ряду

При відпрацюванні рухів до букв п, р, е основного ряду треба наосліп зробити кілька імітують удар рухів: відвести палець у бік клавіша і повернути на основну позицію. При цьому необхідно стежити за тим, щоб кисть не зміщувалася у бік основної позиції.

Зразок

плід плід плід плід плід плід плід і
плід плід плід плід плід плід плід і

жало жало жало жало жало жало жало :
жало жало жало жало жало жало жало :

Вправа 5.

Набрати кожне слово по два рядки через один інтервал. Кожне нове слово відокремити двома інтервалами.

*лава пара овал гедзь лапи аеро арфа вода плив двір видра флора пожежа
пливла опора орава довід рвала лаври право подав олово привід плоди порив
аврил опала випав висновок вправо падала пропав провід доводи продавав
радував підводи виправдав проводжав продовжував видавала*

Зразок

лава лава лава лава лава лава лава лава лава
лава лава лава лава лава лава лава лава лава

пара пара пара пара пара пара пара пара пара
пара пара пара пара пара пара пара пара пара

Вправа 6.

Набрати кожне словосполучення по три рядки через один інтервал. Кожне нове словосполучення відокремлювати двома інтервалами.

*два приводи пара волів чекала води
лов радував провід потрапив у підвал
віл чекав води пропажа дала привід
водоспад падав вода потрапляла у двір
вода прорвала вал довід дав право*

Лабораторно-практична робота № 2. Відпрацювання автоматизму і рівномірного руху пальців на двох рядах клавіатури – основному і верхньому

Для кращого запам'ятовування, прискорення процесу автоматизації рухів і безпомилковості набору букв цього ряду вивчають у такій послідовності: г у х к ш е з ц н й щ ї.

Вправа 1.

Набрати по одному рядку кожне слово через одинарний інтервал за зразком.

ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао
вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл
ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід
фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж
гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу гу
хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк хк
ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше ше
зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц зц
нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй нй
щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї щї

Зразок

ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао ао

вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл вл

ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід ід

Вправа 2.

Набрати кожне слово по два рядки за зразком.

ніж ура щур цап цїп зал зло зав йод йог
ход хор газ гад дно цуг вуж уха дно фон рев

Зразок

ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж
ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж ніж

ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура
ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура ура

Вправа 3.

Набрати кожний рядок по три рази.

код гол гоп ків наш над ура ера газ їду їде
щур іра зір дощ пуд хор рій вій ніж хол
ура щур цїп зал цап йод зав зло йог жсах
хор гад дно ход цуг фон рев вуж газ

Зразок

код гол гоп ків наш над ура ера газ їду їде
код гол гоп ків наш над ура ера газ їду їде
код гол гоп ків наш над ура ера газ їду їде

щур іра зір дощ пуд хор рій вій ніж хол
щур іра зір дощ пуд хор рій вій ніж хол
щур іра зір дощ пуд хор рій вій ніж хол

Вправа 4.

Набрати кожне слово по два рядки за взірцем.

галл град граф гора герц ковш кадр кожа
кора кава край їдок їхав щука горі фура рана
фрак нора ніша ціна зонд хол кіно зіна жару

Зразок

галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл
галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл галл

град град град град град град град град град град град град
град град град град град град град град град град град град

Лабораторно-практична робота № 3. Відпрацювання рівномірного удару на трьох рядках клавіатури

Для кращого запам'ятовування, прискорення процесу автоматизації рухів і безпомилковості набору букв цього ряду вивчають у такій послідовності: м б я ю т с и . ч ь.

Вправа 1.

Набрати кожне слово по два рядки за зразком.

*таємниця зозуля цеберко місяць вдень заграва лопата черешня чаклунка
толока цириий дупло заколот ватага опеньок парасолька квасоля возик думай
поліпшений тарзан молочний мовчазний васильки темно темрява*

Зразок

таємниця таємниця таємниця таємниця таємниця таємниця
таємниця таємниця таємниця таємниця таємниця таємниця

зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля
зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля зозуля

Вправа 2.

Набрати кожне слово по два рядки.

*вчитель відповідь планета робота зозуля чарівний математика велокрос
зорепад віродив чоботар парадокс ясноокий кросворд майдан осінь фанфари
чужий обдарована колиска троянда блакитний поле повинь барвінок
толока зорепад цивільний момент троянда*

Зразок

вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель
вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель вчитель

відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь
відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь відповідь

Вправа 3.

Набрати кожний рядок тричі за зразком:

*таємниця черешня опеньок тарзан вчитель велокрос майдан поле
зозуля чаклунка парасолька молочний відповідь зорепад осінь повинь
цеберко толока квасоля мовчазний планета віродив чужий барвінок
місяць цириий возик васильки робота чоботар обдарована толока
вдень дупло думай темно зозуля парадокс колиска зорепад
заграва заколот поліпшений темрява чарівний ясноокий троянда
лопата ватага математика кросворд блакитний художній фільм*

Зразок

таємниця черешня опеньок тарзан вчитель велокрос майдан поле
таємниця черешня опеньок тарзан вчитель велокрос майдан поле
таємниця черешня опеньок тарзан вчитель велокрос майдан поле

зозуля чаклунка парасолька молочний відповід зорепад осінь повинь
зозуля чаклунка парасолька молочний відповід зорепад осінь повинь
зозуля чаклунка парасолька молочний відповід зорепад осінь повинь

Вправа 4.

Набрати слова по три рядки. Не забудьте після кожного слова поставити крапку.

м — мовляв. кому. марка. мелений.

с — сік. стяг. сопка. соска.

б — бал. балка. батон. банка.

и — тиша. тир. павутина. диван.
я — ряд. ярмо. ядро, ягуар.
ч — чим. чудо. чапля. чорт.
ю — юнак. крюк. юбка.
ь — дійсність. кінь. зять.
т — тил. тумба. тигр. комета.

Зразок

м — мовляв. кому. марка. мелений.
м — мовляв. кому. марка. мелений.
м — мовляв. кому. марка. мелений.

с — сік. стяг. сопка. соска.
с — сік. стяг. сопка. соска.
с — сік. стяг. сопка. соска.

б — бал. балка. батон. банка.
б — бал. балка. батон. банка.
б — бал. балка. батон. банка.

Лабораторно-практична робота № 4. Закріплення навичок руху пальців до клавішів четвертого ряду клавіатури при написанні слів і коротких фраз з розділовими знаками

Для кращого запам'ятовування, прискорення процесу автоматизації рухів і безпомилковості набору букв цього ряду вивчають у такій послідовності від 1 до 0.

Вправа 1.

Набрати кожне число по одному рядку

277	354	427	283	750	170	56
71	305	124	827	184	420	290

Вправа 2.

Набрати по одному рядку.

№ 95	25%	5/2=2,5	
«__»_____2003р.;			
Виноска: (*)	Питання?	Чудово!	№ 22-25

Вправа 3.

Набрати фрази один раз по рядку (стовпчиком).
12 квітня — День космонавтики.
Розрахунковий рахунок підприємства № 4598.
У військову частину № 12754 прийшов наказ № 117.
Школярам задали завдання № 22-25; № 27; № 30.
Мультфільм продовжувався 1/2 години.
Швидкість автомобіля зросла в 2,5 рази.
У 10-й раз проводилися традиційні змагання.

Вправа 4.

Напишіть кожний приклад по одному рядку:

$756 + 187 = 943$
$634 + 286 = 920$
$359 + 242 = 601$
$107 + 277 = 384$
$460 - 239 = 221$
$390 - 165 = 225$
$225 + 235 = 460$
$363 + 27 = 390$

Вправа 5.

Набрати текст, при цьому дивитися тільки на текст. Речення прочитуйте повністю, щоб їх запам'ятати.

***Для оцінювання навчальних досягнень учнів
З предмета «Основи набору тексту»
професії „Діловод”***

пропонується проводити контроль якості введення тексту.

Контроль якості введення тексту* - проводиться для визначення рівня якості введення тексту кожним учнем зокрема. При цьому пріоритетом повинна бути не швидкість друку, а якість. Зокрема рівень, на якому учень знаходиться в програмі клавіатурний тренажер, а також те, як учень може вводити слова в текстовому редакторі.

Критерії оцінювання з предмета

ЗПК.8 Оволодіння навичками набору тексту сліпим десяти пальцевим методом

Рівень навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень має уявлення про комп'ютер, про текстовий процесор, розпізнає задачі для вирішення яких може застосовуватись. Дає відповідь на деякі з поставлених питань
	2	Учень має початкові знання. Може фрагментарно викладати елементарні факти роботи на комп'ютері
	3	Учень має фрагментарні знання при незначному загальному обсязі знань. Має уявлення про роботу в текстовому процесорі
II. Середній	4	Учень має початкові знання. Механічно відтворює учбовий матеріал, без логічних висновків. Має елементарні навички роботи з клавіатурою, прикладними програмами
	5	Учень вміє зробити найпростіші висновки і відтворити учбовий матеріал. Вміє виконувати елементарні операції у текстовому процесорі за допомогою вчителя.
	6	Учень має знання з основних понять прикладної програми. Самостійно відтворює значну частину учбового матеріалу. Учень володіє основними правилами роботи з текстовим процесором. Вміє працювати з клавіатурою
III. Достатній	7	Учень знає учбовий матеріал та вміє вирішувати задачі на рівні стандартних ситуацій. Має навички використання клавіатури, і в цілому орієнтується у середовищі текстового процесора
	8	Учень має сталі навички роботи з клавіатурним тренажером, текстовим процесором. Учень вміє під керівництвом учителя узагальнювати навчальну інформацію і в цілому самостійно застосовувати її на практиці
	9	Учень знає основні принципи роботи на комп'ютері, вільно працює в середовищі клавіатурного тренажера, текстовому процесорі. Вміє самостійно застосовувати матеріал на практиці, орієнтуватися в стандартних ситуаціях. Вільно володіє клавіатурою (80 символів за хвилину)
IV. Високий	10	Учень досконально орієнтується у принципах роботи на комп'ютері, знає і використовує можливості текстового процесора. За вказівкою вчителя може самостійно визначити шляхи розв'язання нестандартних задач. Вільно володіє клавіатурою (100 символів за хвилину)
	11	Учень вільно володіє учбовим матеріалом, висловлює думки і відчуття. Самостійно знаходить і використовує додаткові джерела інформації. Вміє успішно вирішувати нестандартні завдання. Вільно володіє клавіатурою (120 символів за хвилину)
	12	Учень обізнаний в галузі інформаційних технологій. Вільно оперує набутими знаннями в практичній діяльності. У процесі виконання завдань проявляє творчий підхід. Володіє клавіатурою на професійному рівні (140-160 символів за хвилину)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юрченко І.В. Інформатика та програмування. Частина 1. Навчальний посібник.– Чернівці: Книги–ХХІ, 2011.– 203 с.
2. Юрченко І.В., Сікора В.С. Інформатика та програмування. Частина 2.– Чернівці: Видавець Яворський С.Н., 2015.– 210 с.
3. Бородич Ю.С., Вальвачев А.Н., Кузьмич А.И. Паскаль для персональных компьютеров.-Минск., 1991.
4. Пильщиков В.Н. Сборник упражнений по языку Паскаль.-М., 1989.
5. Програмування. Практикум / Укл.: Семенюк А.Д., Сопронюк Ф.О. – Чернівці: Рута, 2001.– 143 с.
6. Фаронов В.В. Delphi. Программирование на языке высокого уровня.– СПб.: Питер, 2004.– 640 с.
7. Гофман В.Э., Хомоненко А.Д. Delphi 6.– М., 2002.– 1145 с.
8. Культин Н.Б. Delphi 6. Программирование на Object Pascal.– М., 2002.– 526 с.
9. Електронні таблиці Microsoft Excel: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл.: В.С. Сікора, І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2002.– 48 с.
10. Основи інформатики: Методичні вказівки до лабораторних робіт: У 2 ч./ Укл.: І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2000.– 79 с.
11. Система управління базами даних Microsoft Access: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл.: В.С. Сікора, І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2002.– 40 с.
12. Комп'ютерні мережі: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл.: В.С. Сікора, І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2002.– 43 с.
13. Операційна система Microsoft Windows: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл.: В.С. Сікора, І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2003.– 48 с.

14. Текстовий редактор Microsoft Word: Методичні вказівки до лабораторних робіт / Укл.: В.С. Сікора, І.В. Юрченко.– Чернівці: Рута, 2003.– 56 с.
15. Семчук А.Р., Юрченко І.В. Економічна інформатика. Навчальний посібник.– Чернівці: МВІЦ "Місто", 2008.– 426 с.
16. Симонович С., Евсеев Г. Практическая информатика: универсальный курс.– М.: АСТ–ПРЕСС; Инфорком–Пресс, 1999.– 480 с.
17. Руденко В.Д. та ін. Базовий курс інформатики; за заг. ред. В.Ю.Бикова: [Навч. посіб.]. – К.: Вид. група ВНУ. – Кн. 1: Основи інформатики. – 2005. – 320 с.: іл.
18. Руденко В.Д. та ін. Базовий курс інформатики; за заг. ред. В.Ю.Бикова: [Навч. посіб.]. – К.: Вид. група ВНУ. – Кн. 2: Інформаційні технології. – 2006. – 368 с.: іл.